

Ljudski oderuhi se pripravljajo na bogat plen.

Neurje zahteva velike žrtve.

ZDRAVNICA PRIPOROČA NAJ RUDNIJO OTROCI NAGI. — UČITELJICA MORILKA. — PARALIZA V NEW YORKU SE ZOPET SIRM. — SODNIK S SLAVNO ŽIVCI. — STRELA VŽIGA. — VILE SO MU REKLE ŽIVLJENJE. — DINAMIT ALI NI TROGLICERIN GA JE STROGAL NA KOSE. — TALIJANI SO VPRIZORILI MAJHNO BITKO. — RAZSTRELSKA V RUDNI KU ZAHTEVA ŽRTVE.

Boj na življenje in smrt med prijatelji.

New London, Conn., 10. avgusta. — Tukaj pričakujejo, da nemška potapljača "Bremen" pripelje vsaki trenotek v luko. Easter Forwarding Co. bo prevzela razkladanje in nakladanje na potapljačo. Družba je za eno leto vzela v najem svet na dravstven pomolu za veliko skladišče.

Washington, W. Va., 10. avgusta. — Nad dolino Cabin Creek se je vrgel oblak in voda je hitro narasla in stopila prek bregov. Škodlo cenijo na \$1.000.000 in 100 ljudi je baje izgubilo življenje.

Washington, D. C., 10. avgusta. — Zvešni zdravstveni urad je poslal državne zdravstvene urade, da pošljejo na konferenco dne 17. avgusta zastopnika. Konferenca se bo bavila z vprašanjem, na kakšen način, naj se odpravi otroško paraliza.

Chicago, Ill., 9. avgusta. — Če sodimo po poročilih, ki prihajajo o pisenični žetvi, spoznavamo, da prihajajo zopet dnovi za oderuhe v živil. Špekulantje in oderuhi upravljajo najbolj vzmetljivo vrsto o žitnem pridelku v svet, da tako počasi pripravljajo ljudstvo na oplenbo in oropanje njegovih žepov.

Neka vest se glasi: Letos je v državah, v katerih se večinoma pečejo s pridelovanjem žita, ena milijarda bušljev manj žitnega pridelka kot lani. Tudi koruze se bo pridelalo 250.000.000 manj kot lani.

Poročilo dostavlja, ko so se izvedela ta dejstva, so prišla ogromna naročila za pšenico in kope so ponujali 10 centov več za bušelj, kot so bile določene oficijelne cene.

Pesem, ki jo slišimo letos, je stara. Ljudski oderuhi in špekulantje so jo zapeli takoj po izbruhu evropske vojne in letos jo ponavljajo z najmočnejšim glasom, da se jim oplenitev ljudstva posreči še v večjem obsegu.

Četudi je letos slabejša letina kot lani, kljub temu so žitnice in elevatorji vrhvihi z žitom. Ako bi v Združenih državah imeli vlado, ki se briga za ljudski blagor, bi takoj odredila vspršev vzmetirja, ki bi vstili popis žita, in če ameriško ljudstvo ugroža pomanjkanje žita, bi proglasila embargo za žito.

Od povišanih cen ne bo farmer imel dobička, ampak dobiček bo izgubil v žepih ljudskih oderuhov in špekulantov, ki izkoriščajo svetovno vojno vsak po svoje, da bi nakopičeni milijonom dolarjev naložili nove milijone.

New York, 9. avgusta. — Dr. J. J. Baker, članica urada za otroško higijeno, izjavlja, da bi v vročih dneh umrlo mnogo manj otrok, če bi otroci pod petimi leti hodili nagi doma v stanovanju.

Superior, Wis., 9. avgusta. — Ed. Helena Stewart, učiteljica, je streljala in hudo ranila dr. J. Barnsdala, dobro znanega zdravnika, v njegovi ordinaciji.

Odšla je nanj pet strel, od katerih so trije zadeli zdravniško. Ena kroglica je zadela zdravnika v desno pljuča, ena v leva in ena v desno ramo.

Zdravnika so smrtinorjenega prevažali v bolnišnico, in zdravnik se boje, da umrje za notranjo krvavitvijo.

ljala nanj, ker je z njo slabo ravnal, temu nasprotno pravi zdravnik, da je streljala nanj, ker ji ni hotel zopet posoditi denarja med počitnicami, kot je to storil vsako leto.

Ann Arden, 8. avgusta. — V reki Hudson so našli mrtva Williama Pitcharda in Edwarda McGilla. Odpeljala sta se v čolnu kot najboljša prijatelja, a vsa znamenja dokazujejo, da je v čolnu nastal silen boj med prijatelji, ki je končal s smrtjo obeh. Oblasim je uganka, če je Pitchard vbil McGilla, ali pa McGilla je bil pa poln udarcev.

Washington, D. C., 9. avgusta. — Zakonska predloga za varstvo otrok je bila sprejeta v senatu. Predloga izključuje iz meddržavnega prometa vse izdelke, ki so jih proizvedli otrobovski otroci.

Dvanajst senatorjev je glasovalo proti predlogi, ki so sledeči: Bankhead (Ala.), Bryan (Fla.), Fletcher (Fla.), Harwick (Ga.), Smith (Ga.).

Overman (N.C.), Simmons (N.C.), Smith (S.C.), Tillman (S.C.), Williams (Miss.), Oliver (Pa.), Penrose (Pa.).

Senatorji iz juga so skušali z vsami sredstvi preprečiti, da bi bila predloga sprejeta.

Kaj deloča zakon za varstvo otrok?

Od meddržavnega prometa so izključeni vsi produkti iz rudnikov in kamnolomov, v katerih delajo otroci pod 16. letom, nadalje so izključeni od meddržavnega prometa vsi izdelki, ki prihajajo iz delavnic, industrijskih tovarn, tovarn za konzerviranje živeža, v katerih delajo otroci pod 14. letom, v katerih otroci med 14. in 16. letom delajo več kot osem ur na dan, več kot šest dni v tednu; v katerih začno delati pred šestimi uro zjutraj ali pa delajo po sedmih zvečer.

Chicago, Ill., 9. avgusta. — Župan izjavlja, da bo 30. salunarjem prekladal oblastveno dovoljenje za točenje opojnih pijač, ki so imeli zadnjo nedeljo odprte salune.

Preden vzame akcije, se še posvetuje s Healyjem, načelnikom policije.

New York, 9. avgusta. — Ko se je val vročine ragnil prek mesta, se je zopet pričelo množiti številno obolenih otrok za paralizo. Zdravstveni urad izjavlja, da od 848 oseh, ki so od 1. julija obbolele za otroško paralizo, je bilo 685 otrok pod petimi letom.

Predsednik Wilson je včeraj podpisal predlogo, ki dovoljuje 135.000 dolarjev v obrambne svrhe proti tej kugi.

Hill City, Minn., 9. avgusta. — Vitezi svedra so vlomili v tukajšnje pošto blagajno in odnesli vse iz nje, kar je bilo notri.

Pittsburgh, Kans., 9. avgusta. — E. V. Lanyon, glava Lanyonovih topilniških interesov, izjavlja, da zapro vse topilnice v prihodnjih tednih v pittburškem okraju. Za vzrok navaja nadprodukcijo. Topilnice bodo mogoče zapreti 60 dni.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Železniška stavka visi na niti.

Jeklarski trust se poslužuje laži.

Zmaga premogarjev.

STAVKA

Mi rudarji na Guyana Range naznanjamo splošno splošno stavko v vseh jamah na Range, s dnem 7. avgusta.

Pridružite se stavkarjem na Guyana Range.

Nasle glavne zahteve so sledele:

1. Nikakoli kontraktno delo.
2. Surai delavnik. Na dolo in to dela se čas računa družbi.
3. \$3.00 najmanjša plača, kjer je ruho v jamah; \$3.50 kjer je mokro, \$2.75 na površju.
4. Dvakrat mesečno se mora plačati izplačilo.
5. Ako delavec opusti službo, se mu mora plačati takoj izplačilo.

Izvrševalni odbor in rudarstva unija štev. 490.

Andre Mlekush, stavkar.

Kako laže kapitalistične korespondence.

Chisholm, Minn., 9. avgusta. (Izvirno poročilo) — Komaj je odpotoval tukaj organizator in lokalni voditelj stavke M. E. Sušterščak po opravih, je kapitalistična korespondenca brzojavila na vse strani, da je voditelj stavke M. E. Sušterščak izgubil, da se ne ve kam.

Ko je Sušterščak odpotoval od tukaj, je povedal vsem navzočim stavkarjem na shodu, katerih je bilo okoli sedem sto, da odpotoval za nekaj časa. Mogoče je, da nazaj 14 dni ali pa še več. Pri odhodu je priporočil stavkarjem, da naj bodo solidarni. Drugi dan sta se z njegovo ženo odpeljala, da ju je lahko videl vsakdo, ko sta odhajala. Sla sta k njeni materi, ki ima farmo v Wisconsinu.

Gospode izkoriščevalce je seveda jezilo, ker ni njim povedal, kam gre, pa so hitro brzojavili na vse strani, da je izgubil. Če mislijo jeklarski kralji s takimi sredstvi oplasti tukajšnje rudarje, se hudo motijo.

Shenango kompanija je res za rudnik Tioga neke dobila 15 skobov, ki se niso nikdar videli rudnika od znotraj. Ko so siromaki videli nabite puške najetih kompanijskih klativitezev, so spoznali, da so bili zapeljani, pa so se razšli na vse vetrove. — Član I. W. W.

Kapitalisti bi radi podkupili poštene moše.

Virginia, Minn., 9. avgusta. — Nekega dne se približa Charles Jacobsonu, predsedniku lokalne organizacije v Virginiji, neko človeče, najbrž golo orodje kapitalistov, in ponudi zanj in njegovo družino prosto vožnjo iz rene. Jacobson mu je dal na to podlo ponudbo odgovor, kakega je zaslužil.

Podkupnina se ni posrečila, zato pa hočejo zdaj Jacobsona z njegovo družino postaviti pod kap.

Neki Valli, hišni posestnik in ponižni sluga jeklarskega trusta, ki je že v letu 1907 opravljal delo, kakega ne opravlja v sedanji stavki ni o katerem govori zavečanem, je poslal Jacobsonu pismo odločno odgovor. Vzrok za odpoved je iskati v tem, ker Jacobson ni hotel plačati stanarine naprej. Jacobson stanuje že leta v tej hiši, pa je stanarino plačeval vedno koncem meseca, kakor so jo plačevali tudi drugi stanovniki. Od drugih stanovnikov, ki ne stavkajo, se tudi ne zahteva stanarine naprej.

Če misli jeklarski trust zmagati s takimi šikanami, se dividen dežeri hudo motijo.

Sijajna delavska zmaga. Marinette and Menominee, Wis., 9. avgusta. — Marinette and Me-

nominee Paper Co. je podpisala pogodbo z delavsko organizacijo, v kateri prizna osemurni delavnik za delavce, ki se menajo pri delu, deveturni delavnik za delavce podnevu in deset centov približka na dan. Preje so delavci delali 13 ur ponoči in enajst ur podnevu, dnevni delavci pa deset ur.

Družba je priznala unijo in sprejme vse štrajkarje v delo. Škebje zdaj lahko navežejo celine in gredo s trebuhom za kruhom.

Zmagali so tudi pleskarji, ki so se organizirali še le pred kratkem. Delali bodo 9 ur dnevno in dobivali 27½ centov na uro. Za nadčas dobe čas in pol.

Preje so pleskarji delali deset ur na dan in prejeli 22 centov na uro. Najvažnejša pridobitev pa je, da so delodajalec priznali unijo in podpisali pogodbo.

Štrije so oproščeni in deset jih je še v ječi.

Duluth, Minn., 9. avgusta. — Po prvem zaletanju so bili izpušeni iz ječe Frank Little, James Gilday, Leo Stark in James Russell.

Tresca, Scarlet, Ahlgren, Schmidt, Wassman in pet drugih, med njimi tudi žena Masonova, so še v ječi in morajo čakati na poroto, ker so obdolženi ugrabitve.

Našli so se v nekaterih pričeh za jeklarski trust pričale po krivem, ko so govorile o vzrokih smrti deputija Mirona.

Neka priča je izpovedala, da je videla Frank Little na renču med 14. in 22. junijem. Pri izpraševanju je pričala trdila, da je slišala govoriti Frank Little pri pogrebu John Allarja. Nasproti so pa priče dokazale, da Frank Little ni bil na renču do 28. junija.

Če bi veljal za štrajkarje tisti zakon kot za kapitaliste, bi krivopriječnike takoj zaprli.

Pravijo, da smo pred zakonom vsi enaki. Seveda, da pravijo in govore, v resnici je pa drugače, kar dokazujejo vsakdanji dogodki.

V enakost pred zakonom v današnji človeški družbi verjamejo le še ljudje, ki so zreli za norišnico.

Železniške družbe so odklonile zahteve uslužbenecov.

New York, 9. avgusta. — Zastopniki železniških družb so odklonili na današnji konferenci zopet zahteve železniških uslužbenecov in so predlagali, naj se spor predloži zveznemu razsodišču.

A. B. Garretson, zastopnik štirih železniških bratovščin, je odklonil ta predlog. Izjavil je, da železničarji ne zahtevajo povišanja plače, ampak hočejo osemurni delavnik. Železničarji so s splošnim glasovanjem pokazali, da hočejo zastavkati, če družbe ne bodo dovolile osemurnega delavnika. Če ostanejo železniške družbe trmoglave, potem vedo, kaj jih čaka.

Premogarji so zmagali.

Pittsburgh, Pa., 9. avgusta. — Deset tisoč rudarjev v okraju Allegheny, ki niso hoteli priznati pogodbe, sklenjene na newyorški konferenci, so dosegli popolno zmago in izvojevali so približek plače, ki znaša na leto \$150.000.

(Dolje na 3. strani, 4. kolona)

VREME.

Chicago in okolice: lepo vreme in toplejše v četrtek, v petek nalivi in nekoliko hladnejše.

Illinois: lepo vreme in toplejše v četrtek, v petek nalivi in hladnejše.

Temperatura v Chicagu: najvišja 82, najnižja 73 stopinj.

Rusi in Italijani poročajo o zmagah na suhem.

V Armeniji so se Rusi umaknili pred Turki.

FRANCOZI SO OKUPIRALI MAJHEN GOZD. — NEMCI SO ANGLEŽE OBLILI Z GOREČO TEKOČINO. — JUŽNO OD MAUREPASA SO KONČALI BOJI V PRILOG NEMCEV. — PRI SOKHODU SO IMELI RUSI VELIKE IZGUBE. — RUSI SO OKUPIRALI TRI MESTA IN PAR VASI. — V KARPATIH IMAJO RUSI SMOLO. — SV. MIHAEL IN SABOTIN V ITALIJANSKIH ROKAH. — BOJI V ZRAKU. — MEHIKANSKE HOMATIJE.

V morski praski se je talijanska flotila umaknila pred avstrijsko.

ZADNJE VESTI.

Petrograd, 10. avgusta. — Vojni urad poroča, da so se ruske čete umaknile iz armenskih mest Muš in Bitlis valed silnega pritiska Turkov. Rudi boji se še vrše v okolišu Muša, Bitlis, Varakona, Rmijaka, Seneška, Seneška, Kermanghana in Kanazana.

Rim, 10. avgusta. — Talijanske čete so pri Gorici premostile Sočo in se nahajajo sedaj na levem bregu reke.

Splošni položaj.

Zavezniki nadaljujejo s poročili o svojih zmagah. Zdaj so prišli na površje tudi Italijani, ki poročajo o velikem vspehu pred Gorico. Okupirali so dva hriba, Sabotina in Sv. Mihael, za katerima leži Gorica in katera sta nudila močno prirodno obrambo za mesto. Dalje so okupirali most čez Sočo, ki vodi iz Furlandije v Gorico in katerega so avstrijske čete vspesno branile več kot leto dni. Dunaj prišave usodno, da je avstrijska vojska izgubila mesto.

da se Avstrijci niso mogli več obraniti in so bili prisiljeni umakniti se čez most na istočno stran Soče. Rim pravi, da Italijani zdaj prodirajo v Gorico samo in bombardirajo hiše, v katerih se še drže avstrijski vojaki, vsledčesar pade mesto vsak čas. Pravzaprav nekdane Gorice ni več. Tam je še malo manj kot kup razvalin, ki so jih povzročile italijanske granate v enem letu. Iz Dunaja poročajo, da so Italijani pred par dnevi porušili bolnišnice frančiškanov, v katerih je več bolnikov našlo smrt. Obenem poroča Rim, da so Italijani vjeli več kot 12.000 avstrijskih vojakov pri Gorici in na kraški planjavi. Sedanja italijanska ofenziva ob Soči se je začela 4. avgusta in od tedaj Rim neprestano poroča o zmagah. Voditelj ofenzive, general Cadorna, je izjavil, da se vrši italijansko gibanje v soglasju načrta z Rusi, da ne bo imela Avstrija nobene prilike za premikanje čet iz enega bojišča na drugo, kakor je to bila doslej navada.

Rusi so začeli posnemati taktični skupaj so se menda naučili od ko Angležev in Francozov in vsi Nemcev. Ruska ofenziva je namreč zdaj prešla v nenadne skoke, ki se naglo pojavljajo tupatam, a najrajši tam, kjer se jih nasprotniki najmanj nadejajo. Nenadnemu napadu ob reki Seret v severni Galiciji, ki je zanesel Ruse daleč čez reko, je sledil včeraj drugi nepričakovani napad v južni Galiciji, v smeri Stanislava. Rusi so prodrli petnajst milj dalje, okupirali 160 štirijakšnih kilometrov ozemlja in okupirali tri mesta in pet vasi. Ti kraji leže med Stanislavom in reko Dnjestrom in so oddaljeni še kakih trinaest milj od zadnjega mesta. Dunaj molči o teh operacijah, Berlin pa priznava, da so se avstrijske in nemške čete umaknile nazaj v predpripravljene pozicije. Edino v Karpatih imajo Rusi smolo, kakor poročata Berlin in Dunaj.

Na Francoskem se menjavajo pozicije in rok v roke po dvakrat in trikrat na dan. Utrdbe Thiaumonta pred Verdunom imajo en dan Francozi, drugi dan pa Nemci in tako naprej. Če ena stran vzame dobro pozicijo na enem kraju, vzame druga stran neka na drugem kraju, tako da ni nik-

jer nobenega napredka. Angleži poročajo, da so začeli Nemci napadati na Flandrskem v Belgiji in obenem vodijo protinapade ob Sommi. Iz Berlina poročajo, da so francoski topovi ušgali Peronna, ki je zdaj v plamenu. Peronna je stalo in lepo mesto, ki se ponuša z veliko zbirko dragocenih slik v mestni hiši, katero bo najbrž požar ogenj.

Uradna poročila slede:

Francoško poročilo.

Pariz, 9. avg. — Severno od Somme smo okupirali majhen gozd z zelo utrjenimi zakopi, ki se nahajajo severno od Hema. V zadnjih dveh dneh smo osvojili celo vrsto nemških zakopov šest kilometrov dolgo in do 500 metrov široko. V Sampaniji so Nemci naperili po močni artilerijski prepravi več napadov na naše pozicije severozapadno od Tahure, toda naš topniški ogenj je raspršil napadalec. Na desnem bregu Mase (Verdun) se nadaljuje vroča bitka na celi črti Thiaumont. V južni Galiciji so Nemci napadli našo četo povsod s sovražnika nazaj, ki se zaganja od dveh strani v utrde Thiaumonta. Ne samo to, marveč naše čete so tudi vpriporile ofenzivo in istrigale Nemcem del zakopa, ki jim je prišel v roke tekom protinapadov. Na fronti Vaux-Chapitre-Chenois smo okupirali črte zakopov in na gotovih točkah tudi dve črte. V enem zakopu smo našli sto mrtvih Nemcev. V teh bojih smo vjeli 200 nemških ranjenih Nemcev in vplenili šest strojnih pušk.

Angleško poročilo.

London, 9. avg. — Južnozpadno od Guillemonta smo napredovali za 400 jardov. Bitka se nadaljuje pri postaji v Guillemontu. Severnozpadno od Pozieres so Nemci zadnjo noč štirikrat napadli naše zakope in pri tem so vporabljali plamenice tekočino. Trije njihovi napadi so se popolnoma ponesrečili, pri četrtem so pa vjeli 50 jardov naših zakopov. Sovražna artilerija je hudo bombardirala Longueval, Pozieres in okolice Mateza. Drugod ni bilo posebnih bojov, izvzemši topniško aktivnost pri Loosu in blizu Givenchy.

Nemško poročilo.

Berlin, 9. avg. — (Zapadno bojišče). Od kanala La Basse do Loosa je bilo živahno topniško bojevanje. Med Thiepvalom in Sommi, posebno blizu Pozieres, Bazentina in južno od Maurepasa, je sovražnik nadaljeval z napadi, ki so se razvili do vročih bojov z bajoneti, toda vsi ti boji so se eresu in Hemu se nadaljuje bitka. končali nam v prilog. Pri Pozier-Južnoiztočno od Cambrai je padel v naše roke angleški aeroplan. Francozi napadi z ročnimi granatami blizu Estrees in Royecourta so bili odbiti. O okolišu Mase (Verdun), na obeh straneh reke, je bilo močno artilerijsko bojevanje. Severnozpadno, zapadno in južnozpadno od biše trdnjave Thiaumont so bili odbiti vsi francoski napadi.

(Istočno bojišče). V okolišu reke Seret in dalje proti jugu je bila ves dan vroča kanonada na obeh straneh. Rusi so napadali na nekaterih krajih, toda niso prišli naprej. Pri Zarečih ob Stokhodu so Rusi ponovili napade, ali (Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopec.)

PROSVETA
GLASILO SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Izidaje dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vrstijo.

Narodnina: Zadolžena država (taven Chi-
cago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta
in 75c na tri mesece; Chicago in Minneapolis
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.125 na tri
mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$3 per year; Europe and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Kaj je v očeh kapitali- stov zločin.

Cestnoželezniški uslužbeni v New Yorku so zastavljali, da si izvojujejo boljše življenjske razmere. Takoj so se oglasili kapitalisti, ki lastujejo cestne železnice, v kapitalističnem časopisu in izrekli svoje ogorčenje, da so cestnoželezniški uslužbeni člani tuje unije, in zato nočejo imeti z njimi posla.

Kaj so s tem hoteli reči kapitalisti?

Cestnoželezniški uslužbeni pripadajo k uniji, v kateri so rganizirani tudi cestnoželezniški uslužbeni v Chicagu, Philadelphiji in drugih mestih. Organizacija, ki ima take zveze in se razteza prek cele dežele, je nevarna, izdajal, ska Zakaj bi mesto New York ne odločilo o svoji lastni usodi? Kaj imajo govoriti o zadevah v New Yorku uslužbeni v Chicagu in drugih mestih? Ali ni to sramotno za mesto New York? In "Wall Street Journal," glasilo denarne močnje, pretaka solze v do arec segajoči jeremiadi:

"Cestnoželezniška družba je lokalna, posebno v New Yorku. Proge, ki jih obratuje družba, so bile zgrajene za Newyorčane in služijo Newyorčanom, in so ravnotako del civilne organizacije kot mestna uprava. Gospodarsko nimajo uslužbeni teh prog več zveze z njih brati v drugih mestih kot z abesinskim kraljem.

New York bi moral imeti lokalni ponos. Može pri motorjih in na platformah cestnoželezniških voz morajo imeti svoj delež. Mo goče so organizirani v narodni uniji cestnoželezniških uslužben-
cev, pa mogoče izbruhne stavka v nekem drugem mestu, 1000 milj proč od New Yorka? Da pokažejo svojo moč, mogoče proglase unijski vodje splošno stavko za vso deželo. Ali bi uslužbenec v New Yorku, ki služi le lokalnim potrebam, z veseljem pustil delo in trpel z "bratom," katerega spor se ne tiče njega? Ali bi pasirirji v New Yorku radi hodili peš, ker morajo biznismani in kupci v nekem oddaljenem mestu tudi hoditi? New York in delavci lahko vse izgube, pa nič pridobe skozi organizacijo cestnoželezniških uslužbenecv."

Jeremiada ima pred vsem namen obuditi v nevednih ljudeh lokalni patriotizem in prikriti ljudstvu resnico, da kapitalisti, ki lastujejo železnice v New Yorku, jih lastujejo tudi drugod.

"Wall Street Journal" se navdukuje za lokalni patriotizem v gospodarskih vprašanjih. Če je njegov lokalni patriotizem čist, zakaj ne zavzame stališča, da kapitalisti v New Yorku ne smejo lastovati tovarn in železnice drugod kot v New Yorku. Ali je lokalni patriotizem dober le za delavce?

Gospodje v uredništvu "Wall Street Journala" dobro vedo, da so štrajki na cestnih železnicah večalmanj lokalnega pomena, da je besedičenje o stavki cestnoželezniških uslužbenecv v drugem mestu inlatenje prazne slame. Da so cestnoželezniški uslužbeni organizirani v eni uniji, ki se razteza prek vse dežele, ima drug namen, kot ga navaja glasilo denarnih močtev. Če cestnoželezniški uslužbeni zastavljajo v enem mestu, potem delajo v drugih mestih, da lahko gnotno podpirajo svoje brate v stavki. Če stnoželezniški uslužbeni, organizirani zase v separadni uniji in le

v enem mestu, bi hitro podlegli v stavki, ker bi ne bilo zanje denarne pomoči in delavci v tistem mestu, v katerem bi bila stavka, bi ne simpatizirali z njimi.

To dejstvo je znano tudi kapitalistom in radi tega podžigajo lokalni patriotizem in pravijo, da je zločin, če so delavci organizirani v uniji, ki ima prek vse dežele svoje postojanke.

Kapitalisti dobro vedo, kje jih čuli čevlji, le želiti je, da bi tudi delavci to vedeli, pa bi bilo lažje zmagovati nad kapitalisti.

Kaj bo po vojni?

Ali naj pride kriza?

V leposlovnem listu "Everybody's Magazine" za mesec avgust je izšel članek Williama Harda, ki se peča z gospodarskim položajem po vojni in s sedanjo prosperiteto, ki je izšla iz krvave svetovne vojne.

Hard pravi, da verjame, da jih mnogo zagovarja oboroževalno pripravljavanje, ker upajo, da se bo z gradnjo ladij, kanonov in drugih vojni pripravi odvrnila kriza od dežele. Ali to ni Hardov predlog.

Hard meni, da se dalekovidna vlada že zdaj mora pripraviti na slabe čase, ki pridejo po vojni. Najti mora pot, da bo imelo ljudstvo delo in zaslužek, dokler industrija in trgovina nista zopet v pravem tiru. Po vojni bo milijone delavcev brez dela, ker svetovna trgovina potrebuje čas, da se uži v nove razmere. Ker slabi časi morajo priti, je dolžnost vlade, da stori vse, kar je v njeni moči, da jih odvrne.

Vsled tega Hard priporoča vladi, da prične ogromna kulturna dela. Ousiti je treba barja in jih spremeniti v polje; ojeziti reke, da ne bodo trgale rodovitne zemlje in jo odnašale v morje; sgrajati je treba ogromna namakališča za namakanje pustih in vsled suše nerodovitih zemljišč. Če so namakališča pravilno sgrajena, se lahko v ogromnih nabiralnikah zbere snežnica, ki prihaja iz Skalnatega gorovja in razpelje prek tisočev in tisočev štirjakihi milj pustega ozemlja, ki tako postane rodovitno.

Res je, da bi se s tem omejila brezposelnost, kar priporoča Hard. Ali takega ogromnega programa za kulturna dela, se ne more izvesti kar čez noč. Vlada bi morala priti s takim programom na dan, že pred par leti, mesto da se ogreva za barke in kanone, da bi bilo delo v polnem tiru, ko preneha vojna. Za taka dela je treba inženirskega predela, da se lahko zaposli delavci. Ogromnih namakališč se ne gradi na ta način, kakor če se farmar odloči, da skoplje jarke, da se mu bo odtekala voda z njegovega sveta, in zategadelj bi morala vlada misliti že par leti, da za solncem pridejo deževni dnevi.

Ko je zadnja kriza ob času Taftove uprave tlačila ameriško ljudstvo in po Tafta vprašali, kaj pa z brezposelnimi delavci, in se je Taft močasto odrezal, da to le Bog ve, je socialistično časopisje priporočalo, da se prične s kulturnimi deli. Taft je žel in ameriška republika je dobila demokratsko upravo, ki je ravnateljito stori la v tem oziru kot republikanska uprava, dasiravno je jasno kot beli dan, da bi bilo v vsakem oziru mnogo boljše za ameriško ljudstvo, če bi osušili barja, ojezili reke in namakali pust svet, ki je sedaj odtegnjen kulturi, kakor da grade barke in kanone. Svet, ki bi se iztrgal barjem in pustinjam, bi se spremenil v produktivna farmarska zemljišča; stotine, tisoči pridnih delavcev bi se naselili na teh zemljiščih, otetih iz močvirja in pustinje. Varastla bi evetoda mesta in vasi tam, kjer so se razprostirala barja in pustinje. Železnice bi križale ta svet in vozila produkte na trg.

To je druga slika, kot če delamo kanone in barke. Iz uničenja drugih narodov še nikdar ni vzrastla trajna prosperiteta za drug narod. Prava prosperiteta je v delu in v produktiji in ne v uničenju. Delo nam daje sredstva za življenje in zato je dolžnost vlade, da skrbi, da ima vsakdo prilžnost, da dela in produca življenske potrebščine in da te potreščine tudi lahko izmenjava.

KADAR SE ZGODI kaj novega v naši nacelbini, kar vse manjmo, spoznamo, kajti vsakeho bo zaznamo tudi druge.

Podobi je napravil sir Ernest Shackleton na raziskovanju v Južnem Lednem morju. Zgoraj je ledeno polje, zdolaj pa ladja v ledu.

DOPISI.

Eveleth, Minn.

Ko sem dne 1. avgusta prišel po trdem delu domov, prijel sem, kakor po navadi brž časopis v roke. Izmed vseh listov mi najbolj ugajata Prosveta in Proletarec. Kakor je že navada, da vsak najpraj in najrajši pogleda domače novice, sem tudi jaz takoj ugledal dopis iz Eveletha, s podpisom "Osa." Ker vem, da tu ni nobeneega Slovenca, ki bi se tako pisal, bil sem takoj na jasnem, da ta Osa ni nikdo drugi kot g. M. P.

Ker se me v tem dopisu nazivlje "veleučen A." in se me dolži, da sem jaz povzročil, da imamo zdaj tu dve stranki, ki se gledate kot pes in mačka, sem priporan nekoliko odgovoriti.

Kdo je napravil nasprotstvo na dotični seji, vedo vsi, ki so bili navzoči. Vprašal bi ga lahko če ni bil on sam tisti, ki je povzročil dve stranki? Najhuje so se nekteri jezili zato, ker sem hotel sestaviti celo listo onih, ki se potegujejo za kapitaliste, mesto, da bi delali za delavsko stvar. Piše se vendar lahko vse, kar ni nemoralno, samo če se more dokazati, da je resnica. Meni pa je bilo rečeno, da nimam nič za pisati. Pisal bi lahko več, toda rojakov po drugih krajih ne zanimajo prepiri in razprti, ki se pojavijo med rojaki ne naselbine. Povdarjam le, da jaz nisem delal razkola in nisem kriv če ste med nami nastali dve stranki, ker jaz verujem samo v eno stranko in ta je internacionalna. Rojaki, ki so bili na seji Narodnega Doma, pa naj sodijo sami, kdo je povzročil prepri in razkol, ali jaz ali "Osa."

Kar se naslova "veleučen" tiče, sem pa pripravljen ga deliti z g. M. P., ker jaz sem toliko učen, da znam sešiti nove ali zašiti stare hlače, on je pa podoben mojster za nove ali stare "škarpe."

Soe. pozdrav!

Jacob Ambrožič.

Livington, Ill.

Paraliza se zopet širi. Tu je pred kratkim obolela na paralizi deklica stara 8 let. Poklicani zdravnik je izjavil, da ne more nič storiti za to bolezen in da naj pokličejo zdravnika specialista iz Springfielda, kar se je tudi zgodilo. Dekletee je ostalo pri življenju in je upati, da okrevaa.

Na 3. t. m. zbolela je mlada 17-letna žena za isto boleznijo in dva dni nato so jo že pokopali. Najprej jo je začela boleti glava, po-

tem pa leva stran vratu, kjer so žile takoj otrpnile, zatem je otrpnila roka in kmalu nato je zdravnik konstatiral, da je bolezen prišla do area in tako je bila mlada ženska v dveh dneh zdrava in prava. Oblasti se trudijo, da bi bolezen omejile in policija pazi na dan, da ne bi prišel v okolišne hiše kdo, ki bi bolezen raznesel. Vkljub temu pa sta pri najbližnjem sosedu obolela 2 otroka na tej bolezni in tudi iz 20 milj oddaljenega mesta Decatur, Ill. so naznanili več slučajev paralize.

Da bolezen takozv. razsaja je najbrž kriva huda vročina, ki vlada pri nas; imamo jo skoraj vsaki dan po 100 stopinj.

Anton Zupan,
šl. dr. štev. 96 S. N. P. J.

West Mineral, Kans.

Delavske razmere v naši naselbini so bolj slabe. Dela se sicer vsaki dan, ampak delavcev je preveč. Kdor zgotovi svoj prostor v rovu, mora 2 do 3 mesece čakati na drugega. Zaslužek je odvšen od prostora in delavca. Za delom sem hoditi, ne svetujem nikomur, dokler se razmere ne zboljšajo. Imamo hudo vrpčino in sušo, pa tudi za ječmenovec je precej suše.

Dne 28. julija položili smo k večnemu počitku na mestnem pokopališču v Mineral, rojaka John Metinčiča. V rovu, kjer je delal, vtrgala se je nad njim plast kamnja in ga pokopala pod seboj. Bil je takoj mrtev. Pokojnik je bil član J. S. K. J. Zaprška tukaj hčer, v stari domovini pa ženo. Pogreba so se razen članov društva, kateremu je pokojnik pripadal, vdeležili tudi skoro vsi tukajšnji rojaki.

Slovenci, ki še niste pri nobnem društvu pristopite k naši S. N. P. J., ker ne veste ne dneva ne ure, kdaj in kje vas čaka ne zгода. Dokler je človek zdrav lahko pogreša tiste cente, ki jih je treba plačati kot assessment, v slučaju nesreče pa je marsikomu društvo edina pomoč. Ne odlašajte torej s pristopom, da ne bo pozno.

John Demarecki,
član dr. štev. 19 S. N. P. J.

Conemaugh, Pa.

V novicah čitamo o veliki vročini, katero imate v Chicagu. To še ni tako hudo, ker si ob nedeljah svoj kri in telo lahko malo ohladite v jezeru Michigan namesto po saloonih, kot se je to ponavadi do letos vršilo. Hvaležni morate biti za to spremembo gospodu županu vašega mesta. Ni treba pa misliti, da tukaj ozebam. Ni sicer naša navada, da bi imeli toplomere ve-

dno obešene, da bi se samo na nje ozirali, kdaj je vroče in kdaj mrz. Verjemite mi, da vam prav lahko povem, kdaj je vroče in kdaj ni. Pekleniček je le to, da nimamo tukaj jezera kot ga imate pri Chicagu v katerem bi si lahko malo pomirili svojo vročo kri. Na razpolago nam je le drevje in pa ječmenova voda. Pa tudi to zadnje ni nič kaj varno za piti, posebno od nedeljah ne, ker kot veliki moralisti in nabožnjaki imamo v ta namen gotov zakon, ki se imenuje "Blue Law".

Vsak pozna pomen te postavave kaj predstavlja in pomeni. Pa kot vsaka reč, je tudi ta postava, da se jo lahko zasueče skoro kakor se komu poljubi. Mi Slovenci že nimamo dosti respekta pred njo. V dokaz k temu, so številni pikniki ob nedeljah, na katerih se pridno toči. Edino kar nam dela preglavice na piknikih ob nedeljah je to, da je skoro vsako nedeljo dež in da ni na piknikih radi tega tistih zabav, kot so ponavadi. Ne glede nato smo se socialisti iz Cambria County odločili za svoj piknik, ki se bo vršil v nedeljo dne 13. avg. na Park Hillu.

Namen piknika bo začetek agitacije za prihodnje predsedniške volitve. Radi tega bo prišel sem kot govornik urednik Proletarea sodr. Etlbin Kristan in eden ki bo govoril v angleškem jeziku. Za ta piknik je veliko zanimanje. Zagotovila imamo, da ga bodo posetili delavci iz vseh slovnaselbin v Cambria Co. in če bodo vremenski bogovi simpatizirali z nami, kar sem popolnoma prepričan, bo to eden največjih piknikov, kar jih so Slovenci v tej okolici kdaj priredili. Prepričan sem, da bo še "Prosveta" dobila nekaj privržencev radi piknika.

Svoječasno sem že poročal, da smo v Conemaugh organizirali zadruo, katere namen naj bi bil trgovina z jestvinami. Agitacija za zadruo se še vedno nadaljuje in novi člani pristopajo vedno. Zdjaj smo vložili prošnjo za inkorporacijo iste. Ko bo zadrua inkorporirana, bomo skušali takoj začeti s svojo trgovino. Če bodo člani zadruge tudi v bodoče tako navdušeni za zadruo, je uspeh iste več kot gotov. Dober dokaz za to predek je, ako je delavstvo podjetno. Le dobre volje in zaupnosti je treba, pa se bo časoma vse dosleglo. Da se pa agitacija za zadruo še bolj poveča, so se člani odločili prirediti v ta namen piknik, ki se bo vršil v nedeljo, dne 3. septembra na Woodyale Heights. Na pikniku bo lepa prilika se malo bolj seznaniti s principii in nameni zadržnega poslovanja.

Delavske razmere so razmerno dobre. S tem mislim reči, da vsak delavec ima lepo priliko, da se da lahko izkoristi, skoraj kjer hoče. Zadnje čase je prišlo sem še več črnay iz Kentucky in Spaneev, ki so bili izgnani iz Meksike.

Med premogarji se širi hrepenenje po organizaciji. Sliši se, da ima U.M.W. of A. svoje organizatorje na delu. Sej čas je že enkrat in prilika tudi, da ni treba bolj čakati. Če se ne bodo premogarji v tej okolici letos organizirali, potem se tudi ne bodo dokler jih ne bodo premogarske družbe same prišile in plačale za nje pristopnino pri uniji, kot se je to zvršilo pri eni pivovarni v Johnstownu pred par leti. Well, nato morajo odgovoriti le premogarji sami. Če je le količkaj zavesti in razuma med njimi, gotovo ne bodo čakali, da bi se reklo: Vi ste se organizirali, ker vas je družba sama v to prisilila, drugače bi se ne.

Se nekaj. Članstvo zvez in je dnat, ki so bili navidezno voljni se združiti v eno samo organizacijo se jezi, ker se ni to zvršilo. Večina bomb pada na glavni odbor S. N. P. J. Mislim, da nekaj vzroka mora že biti zato. Ne vem zakaj se je agitacijo za združitev popolnoma opustila? Dobro bi bilo, ko bi glavni odborniki organizacije malo o temu javnosti sporočili.

Fr. Podboj.

Za tedensko izdajo 9. avgusta prejeti prepozno. Uredništvo.

Chisholm, Minn.

Dne 6. avgusta zbrali smo se stavarji iz Buhle, Chisholma in Hibbinga v finski vorani, nakar smo z zvezdnato zastavo na čelu napravili obhod-pš mestu. Iz mesta smo se potem napotili po deželni cesti proti rudniku Lytonia. Bilo nas je okoli 750 mož. Ko smo tje prispeli, obkolilo nas je kakih 30 kompanijskih beričev, z nabitiimi puškami. Upali so, da nas preplešijo, ali da napravijo kak nered, kar pa se jim posrečilo. Ko so videli, da ne opravijo nič, so odkurili proč, mi pa smo korakali neovirano naprej. Obiskali smo več naselbin, nakar smo se vrnili zopet v Hibbing, v finko dvorano, kjer so nas čakala brezplačna okrepčila. Ko smo se nekoliko počivili in odpočili razšli smo se mirno vsak na svoj dom.

Na tak način pokažemo našim nasprotnikom, kot sploh vsemu prebivalstvu, da stavka še vedno traja, vkljub nasprotnim poročilom buržoasnih listov.

Tukajšnji rudniki počivajo še vsi, kot so prvega dne stavke. O bratuje samo par parnih lopat, pa še tisto le bolj z otroci, kot z delavci. Ko se šola zopet začne, bodo še ti odšli in skebanje bo s tem pri kraju. — Mi pa stojimo trdno in neomajano kot skala sigurni gotove zmage.

Pozdrav vsem zavednim rudarjem celega železnega okrožja.

G. B.

Herminea, (štev. 2.) Pa.

Ker vam ne delamo od nas prevelikih sitnosti, mislim da je itak redka poročila ne bodo frčala uredniški koč. — Kapitalisti izkoriščevalci znajo tudi pri nas izrabiti delavstvo do skrajnih mej in tudi brez šikaniranja ne ostanee. Mnogo rojakov je že vesled tega pobralo svoja žila in kopita, ter odšlo s trebuchom za kruhom drugam.

Delavci, kako se bomo otresli kapitalističnega jarma? Edino pot političnih in strokovnih organizacij nam je to mogoče. Dokler smo razdrženi ne štejemo in ne opravimo nič, združeni tvorimo silo, ki je zmogla nekaj storiti in ktero se mora vpoštovati. Delodajalci se združujejo, da dobijo na ta način nad delavstvom še večjo moč, koliko bolj je potreba združiti torej nam delavcem.

Delodajalci dobro vedo, zakaj vam odgovarjajo se združevati strokovno in politično, zakaj vam pravijo, da je škoda časa in denarja, ki se pri tem zgubi. Oni ne govorijo tega iz ljubezni do vas, ampak iz ljubezni do samih sebe. Pomemajmo jih v tem, kar najprej stremili za tem, kar se dobro skrbijo. Pristopajmo v socialistično stranko in širimo delavsko časopisje, posebno naš dnevnik Prosveto med rojaki.

Apeliram na vse tukajšne Slovence, ki še ne pripadajo našemu soc. klubu, naj pridejo na našo sejo prvo nedeljo meseca septembra in vstopijo v naše vrste.

Anton Kodrč.

EMILE ZOLA:

DENAR.

Fabelovani M—k.

(Nadaljevanje)

"Ali smo prosti vsake obveznosti?" vpraša po kratkem molku.

"Popolnoma prosti", odgovori Jantro. "Katališka stranka ga ima že čez glavo; časopis je zdaj v rokah človeka, ki nujno potrebuje denarja in dal bi ga nam za deset tisoč frankov. Potem lahko počnemo z listom, kar hočemo."

Še par trenutkov je pomišljal Sakard.

"Dobro, naj bo. Obiščite lastnika lista in pripeljite ga sem. Vi boste ravnatelj in skrbel bom, da se bo vse oglaševanje osredotočevalo v vaše roke; oglaševanje pa mora biti nekaj izrednega in velikega, česar še ni videl svet. Stvar mora iti seveda polagoma, dokler ne razbelimo stroja."

Sakard je vstal in Jantro se je tudi dvignil iz sedišča in komaj prikrival veselje, da je enkrat le našel kruh v Parizu, kjer je že toliko prestradal.

"Čas je torej prišel, da se pridruživ svojemu elementu, pisateljem leposlovja!"

"Zdaj še ni treba najemati nikogar za časopis!" ga posvari Sakard, ko ga je spremljal do vrat. "Ali da ne pozabim, zabeležite si ime moje mladega prijatelja Pavla Jordana, ki mi je pravkar prišel na misel. Frant ima zelo nadarjen talent in lahko ga boste porabili kot izvrstnega urednika. Pisal mu bom pismo, da se naj zgleda pri Vas."

Ko je odhajal Jantro pri zadnjih vratih, se je nehote začudil spretni urejenosti sobe, ki je imela dvojna vrata.

"To je pa imenitno!" je omenil poredno. "Človek se lahko iznebi radovednežev, posebno kadar je med gosti zala ženska kakor je baronice Sandorf, katero sem malo prej pozdravil v Vaši sprejemnici..."

Sakard ni vedel, da je baronica pri njemu. Skomizgnil je z rameni, kakor da bi hotel pokazati, da mu ni dosti za njo. Oni se je pa hehetal; ni namreč verjel Sakardovi navidezni mlačnosti. Moža sta se razšla s krepkim rokostiskom.

Ko je bil Sakard sam, je naglo pristopil k ogledalu in si poravnal kodrate lase, ki so bili še vedno svetločrni. Ni se lagal Jantroju; ženske mu niso dosti rojile po glavi, odkar se je zopet zakopal v špekulacijo. Udal se je le takrat, ko je nanesel slučaj in kadar je Francozu nemogoče, da bi bil sam z žensko, pa je ne bi premagal; to bi bilo neodpušno in lahko bi ga imeli za bedaka. Stopil je v sprejemnico in s sladkim smehljajem je pomignil baronici, da naj gre v njegovo sobo. Sakard je bil zelo prijazen.

"Prosim, gospa, vsedite se!"

Nikdar je ni še videl tako čudovito zapeljive. Njene rdeče ustne in plamenite oči z razmršeni trepalnicami, ki so se skrivale pod gostimi obrvmi, so naravnost vabile. Kaj vendar hoče lepa baronica? Sakard se je naravnost čutil, ko mu je ona začela pripovedovati o namenu svojega oblika.

"Za Boga, oprostite mi, gospod, da Vas nadlegujem brez kakke koristi za Vas! Ali potrebno je za ljudi, ki se gibljejo v enem sloju, da pridejo včasih drug drugemu na pomoč. Vi ste imeli kuharja, ki ste ga odslavili, a moj soprog bi ga rad zdaj vposlil in jaz sem prišla zgolj z namenom, da izvem, če je dober kuhar."

Sakard je potrpeljivo odgovarjal na vsa njena vprašanja, a medtem pa ni odvrnil očesa od nje. Sklepal je sam pri sebi, da kuhar je dobra preveza, toda baronica gotovo ni prišla samo zaradi kuharja. In res je kmalu izvelel iz nje, da je postrani ališala — pravil ji je njen star prijatelj, markiz Bohain — o ustanovitvi Univerzalne banke. Težko je dandanes investirati denar v dobrih vrednotah! Končno je Sakard vedel, da bi baronica zelo rada vzela nekaj delnic z desetodstotno premijo, ki je dovoljena le sindikatorjem; razumel je tudi, da ne bi baronica nikoli plačala, ako stoji z njo v denarno zvezo.

"Imam svoje osebno premoženje," je pravila baronica, "v katerega se nikoli ne vtika moj soprog. Priznati moram, da mi daje to premoženje veliko skrbi in obenem me navdaja z radostjo. Naj veste, ljudje se zgražajo, ako se ženska peča z denarnimi zadevami, posebno mlada ženska, pa se spodbujajo ob njo. Včasih pridejo dnevi, ko sem v smrtni zadregi in nimam prijatelja, ki bi mi dal dober nasvet. Ravno pred štirinajstimi dnevi sem izgubila večjo svoto, ker sem bila slabo poučena. Vi boste zdaj v dobri poziciji, gospod Sakard, in ja bi želela, da mi storite uslugo, če Vas je dobra volja..."

Iz njenih oči, iz oči žene iz visokih družabnih krogov, je zažarel pohlep po igri, žarela je strast navadnega igralca. Hči iz rodbine slavnih Ladrirkortov, ki so nekoč osvojili Antiohjo, in žena avstrijskega diplomata, pred katero se je do kolen pripogibala vsa kolonija tujezemskih diplomatov v Parizu, je v svojem neugnanem nagonu do igre hodila k finančnikom kakor sumljiva sollicitatorica. Njene ustne so krvavele in njene oči so plamenele z naraščajočo strastjo zapeljive ženske, kakoršno se je kazala tisti hip. Sakard je pa bil toliko naiven, da je mislil, da je pred njim na razpolago njemu vsa le zato, da je on priveže na svoje podjetje in ji podeli ob priliki porabno navodilo v špekulaciji.

"Gospa!" je vzkliknil strastno, "moja izkušnja in moja znanost leži pred Vašimi nogami..."

Primaknil je svoj stol bližje k nji in jo prijel za roko. Tedaj se je pa ona iztremlila. Njene oči so govorile Sakardu jasno, da ona zdaj še ni pripravljena. Časa je še dovolj, da poplaša z ljubeznijo ene noči za vsak poduk v špekulaciji. Sicer je že do grla sita dolgega in mršavega generalnega pravdnika, na katerega se je morala obesiti zaradi skoposti svojega soproga, toda v globljini svo-

jega srca je prezirala moške in ta prezir je bil nekaj nagote na njenem pobledelem in namrdanem obrazu, ki je bil drugače vselej silno speljiv. Baronica je vstala s izrazom užaljenosti, kakor da je teptan ponos njenega rodu in olike, čeprav je bila špekulatorica.

"Pravite torej, da ste bili povsem zadovoljni s kuharjem?" je vprašala mrzlo.

Razočaran je vstal Sakard za njo. Po kaj je pravzaprav prišla? Ali misli, da jo bo on zalagal z informacijami zastojni? Resnično — ženske ne zaslužio nobenega zaupanja! Zlasti na porzi ni vredna ženska beseda piškavca fiziola. In da siračno jo je bil požel, ni se silil. Z lahkim poklonom in s smehljajem, ki je izražal besede: "Na razpolago sem Vam, gospa, kadar ste pripravljena!" je odgovoril.

"Seveda sem bil zadovoljen. Odslovil sem ga le zaradi družinskih razmer."

Baronica Sandorf se je obotavljala še trenutek, ne morda zato, da bi bila obhajovala svoj upor, temveč zato, ker je pomišljala, kako neprimišljeno je šla k njemu, ne da bi bila razumela na posledice. Jezila se je nad seboj, kajti pokazati je hotela, da je počena žena. Končno je naglo glavo v pozdrav in Sakard je je spremljal s privatnim durim, katere je pa tisti hip odprla domačo roko. Bil je Maksim, ki je hotel sajtrkavati s očetom in vsled tega je prišel po notranjih stopnicah kakor eden domačih. Uljudno se je poklonil baronici in počakal, da je odšla, potem se je pa pridruženjo zamejale.

"Tvoj oče je torej že v tiri, oče!" ogovoril ga je porogljivo. "Vidim, da že prejemate preloženje..."

Čeprav je bil še mlad, imel je Maksim že dovolj izkušenj, katere so ga postarale, če je bil malone nesposoben za nebrzdano uživanje. Njegov oče je razumel ironičen dvopit.

"Ti se motiš. Ničesar nisem dobil — akoravno mi ni branila moja vzdržnost, kajti vedil, ljubi moj sin, da jaz se še vedno počutim dvajset let starega kakor se ti čutiš šestdesetletnega starost!"

Maksim se je še bolj nasmejal s svojim starim amehom biernozobne deklacije, kar mu je še ostalo iz prejšnjih dni odkar je bil prisiljen živeti življenje samca z željo, da se ne kvari s ničimer več. Iz njega je gledala največja razuzdanost, ki pa ni bila škodljiva.

"Prav imaš, oče, dokler ti ne škodi. Ampak mene že muči revmatizem."

Maksim se je vrgel v naslonjace in vzel časopis.

"Naj te ne vznemirja moja prisotnost, oče. Kar sprejemaj svoje ljudi. Prišel sem malo prej, ker sem med potjo obiskal zdravnika, pa ga ni bilo doma."

Tedaj vstopi hišnik in pove, da je sinaj grofica Bovillirjeva, ki bi rada videla gospoda Sakarda. Ta se začudi, čeprav je že govoril s grofico v zavodu "Dom dela", toda takrat so bile le formalne besede. Zapove hišniku, da naj takoj privede grofico, a ostalim gostom naj pove, da danes ne sprejme nikogar več, ker je že truden in lačen.

Ko je vstopila grofica, ni opazila Maksima, ki se je bil izgubil v velikem naslonjaku čitajoč časopis. Sakard se je še bolj čutil, ko je prišla s grofico tudi njena hči Alicia. Ves prisor je imel utla nekeke svečanosti: obe ženski, tako otožni in blede, mati, dolga in tenka kakor duh iz starodavne dobe, in hči še precej v letih s dolgim vratom, ki jo je delal odurno. Sakard je ponudil stole obema s priročno uljudnostjo, da bi pokazal svojo naklonjenost.

"Čast mi je, madama! ... V arde si bom štel, ako Vas morem s čim poslužiti..."

Z veliko težavo, ki je bila odsev njenih strogih navad, je grofica razložila po kaj je prišla.

"Govorila sem s svojo prijateljico, princezino Orviedovo in to mi je dalo povod, da se sem danes predstavila v Vaši pisarni, gospod. Povem Vam, da sem bila v zadregi, kajti človek moje starosti težko razumeva visoke ideje in jaz se zelo bojim stvari, ki se pojavljajo danes, ker jih težko razumem. Naposled sem se razgovarjala s hčerjo in čutil, da je moja dolžnost, da tudi jaz pomagam do sreče onim, ki so mi najbližji."

Grofica je nadaljevala. Razodela je Sakardu, kako ji je pravila princezinja o Univerzalni banki, ki je sicer kreditni zavod kakor so vsi ostali zavodi te vrste v očeh posvetnih ljudi, ali v očeh vernikov stoji ta zavod v bližini nad vsemi, kajti njegov cilj je tako viševilen in blag, da mora s svetim strahom zavezati jezik še tako mlačni krščanski duši. Grofica ni omenila papeža niti Jeruzalema; to so reči, o katerih se ni smelo govoriti na glas, k večjemu šepetalo se je lahko med verniki s pritajeno gorečnostjo. Vendar je pa vsaka groficična beseda izražala veliko upanje in vero v napredek nove banke iz verskega stališča vnete katoličanke.

Sakarda je presenetilo njeno zatajeno čustvo, ki ga je pa izdajal njen tresoč glas. Njemu se je zdelo ideja o papežu v Jeruzalemu le poetični privesek njegovih mrazljenih nakan, in resniel je pa smatral vso stvar za neumno in smešno, katero lahko zavrne vsak čas. Resno lice pobožne žene, ki je prišla s svojo hčerjo k njemu samo zaradi tega, da mu namigne po ovinkih kako čuti ona in ves njen bližnji sloj, vse francosko plemstvo, glede te stvari, ga je nenkrat stremnilo. V hipu je začutil, da ideja ni tako smejna; še več — služi mu lahko kot mogočno orodje, s katerim bi premikal ves svet. Sakard se je razgledal kakor bi trenil, in da izrabi polodaj do čistega, je začel slikati idejo o Jeruzalemu s skrivnostnimi besedami v polglasnem tonu kot zadnji in največji triumf svojega podvzeta, toda stvar mora biti zavita v molk. Govoril je z veliko gorečnostjo, kakor da bi bil sam prešinen z vero in s težko skrbjo glede krize, ki je tisti čas zalagla papeštvo v Rimu. O, Sakard je imel vero — samo če so to zahtevali interesi njegovih nadrtov.

(Dalje sledi).

Kraljevič in beršč.

Spisal: Mark Twain.

(Nadaljevanje)

"Dobro došel v Hendn Holu, moj kralj!" zakliče Majlza veselo ter razjaše pred velikimi vratmi in pomaga kralju razjahati. Potem ga prime za roko in urno odide s njim v grad. Pridetja v dvorano. Tamkaj je sedel mlad človek pri mizi blizu velike peči, v kateri je gorel plamen. K njemu pohiti Majlza in krične:

"Hugon, objemi me! Reči, da se raduješ, ker sem se povrnil!" Hugon, Majlza mlajši brat, vstane in ga začuden pogleda, pa reče mirno:

"Zdi se mi, da si znorel, ubogi tuje! Kaj sem ti pač jaz?" "Kaj si mi? Brat vendar, Hugon Hendn!" reče Majlza odločno. A Hugon odvrne uljudno: "A kdo si ti?"

"Kaj me ne spoznaš? Tvoj brat, Majlza Hendn sem!"

"Ti se hočeš šaliti s menoj! Kako bi paš mrtvi vstali iz groba? Oj, ta novica je prelepa, da bi bila tudi resnična. Pridi sem k oknu, da te morem bolje videti!"

Nato prime Hugon Majlza za roko ter ga povleče k oknu in ga ogleduje od vseh strani. Slednji ga odrine od sebe in reče:

"Usmiljeni Bog, daj mi toliko moči, da prenesem to slegarijo!"

Majlza reče začuden: "Kakšno slegarijo? Nisem li tvoj brat?"

Hugon odmaže s glavo, rekoč:

"Bog daj, da bi bilo to res! Ali jaz ne najdem nobene podobnosti med teboj, tuje, in mojim bratom. Vrhutega mi je pred šestimi leti javila neko pismo smrt mojega brata Majlza."

"To jelaš! Pokliči očeta! Ta me bo takoj spoznal."

"Moj oče je mrtev," reče Hugon.

"Moj oče mrtev!" ponovi Majlza z drhtečim glasom, a dostavi: "Potem pokliči starejšega brata Artura!"

"Artur je tudi že umrl."

"Tudi Artur je mrtev! O Bog! Pokliči tedaj služabnike!"

Hugon sapustil brzo sobo in pripelje čez nekaj časa svoje sluga. Abili so sami mladi ljudi, ker je stare sveste služabnike Hugon zapodil iz službe, kakor hitro se je po krivem polastil Hendn Holu. Ti služabniki seveda niso spoznali Majlza, saj ga nikoli niso videli.

"Moji služabniki te tudi ne poznajo, tuje," reče Hugon porogljivo.

Sedaj mine Majlzu potrpežljivost. Srdito pogabi hudobnega brata za vrat in ga sune ob zid.

"Lopovi!" mu reče. "Goljufati me hočeš za moje domačije!"

Hugon pade ves rdeč v lice na bližnjo stolico in zapove služabnikom, naj zgrabijo in svezajo tuja. Služabniki planejo na Majlza, in huda borba nastane. Ali slednji se nadvladali močnega vojščaka, zvezali njega in tudi kralja in ju odpeljali v ječo.

XVIII.

Kralj v ječi.

Kralja in njegovega prijatelja so zaprli v ječo, v kateri je bilo vse polno jetnikov. Kralj je vzklikal, kajti, čemu so ga zaprli, in spoznal je, da je v ječi mnogo ljudi, ki jih je pahnilo v nearečo le praznovanje onih časov. Sklenil je izpremeniti angleške zakone, ko hitro pride da svoje veljave in časti.

Nekoč pripelje jetničar nekega starca pred Majlza, pa mu reče:

"Vidiš, ta je oni goljuf, ki pravi, da je Majlza. Jeli ga spoznaš?"

Starček, ki je nekoč služil pri Majlzaovem očetu, pogleda Majlza natanko v obraz, ali potem odkima s glavo, rekoč: "Ta ni Majlza Hendn in tudi nikoli ni bil!"

Majlza so osupnile te besede, ker je iz prejšnjih časov sem poznal starčka kot poštenega in resničljubnega služabnika. A jetničar vzklikne: "Prav imaš, in do bre so tvoje oči, starček! Če bi bil jaz gospod Hugon, bi ukazal obelsti tega goljufa!"

Nato se okrene jetničar v stran, ker je imel še po drugih celicah opravka.

Jedva pa se je oddaljil, že pade starček pred Majlza na kolena in vzklikne: "Hvala bodi Bogu, da te je ohranil pri življenju, plemeniti moj gospodar! Sedem let smo mislili, da si mrtev, ali glej zdaj te vidim živega! Spoznal sem te takoj. Siromaken sem in star, in če napoveš, gospod, bom razgla-

sil resnico o tvojem povratu povsod, in če me bodo radi tega tudi obesili."

"Nikakor!" reče Hendn, "tega ne smeš storiti, uničil bi s tem sebe, a meni ne bi nič koristil."

Nato ga jame Majlza izpraševati o spremembah, ki so se izvršile med njegovo odsotnostjo v Hendn Holu. Ta nadaljni razgovor kralja ni več zanimal. Ali ena starčkova novica je očivila zopet kraljevo pozornost. Stari sluga je omenil, da bodo pokorilnega angleškega kralja pokopali tekom par dni v Windzorn, šestnajstega dne tekočega meseca, a dvajsetega bodo kronali novega kralja v Uestminsteru. Tedaj pojde bratove tudi Hugon k kronanju, ker upa, da bo pri tej priliki imenovan za angleškega plemiča.

Te vesti so osupnile mladega kralja izvanredno. Neuprjivo je pričakoval časa, ko bo zopet prost, da bi se vrnil v London.

XIX.

Žrtov.

Slednjič je prišla tudi Majlzaova pravda do razprave. Obsodili so ga kot nepovoljčivega postopaka, da bo moral dve uri sedeti v kladi ob sramotnem stebri, ker je napadel gospodarja Hendn Hologa.

O njegovih trditvah, da je tožil njegov brat, da jma pravico do posestva, sodniki niso niti razpravljali.

Kralja sicer niso obsodili, dasi je bil v Majlzaovi dražbi, ker se jim je zdel premial, a opominjali in okragali so ga počteno.

Peljali so Majlza k sramotnemu stebri pa so ga vklenili v klado. Neizrečno bol je občutil kralj, ko je videl, kako ravna z njegovim ljubljencem. A ko je videl, da je nekoč ismed surovih gledalec vrgel Majlza juce v obraz, kjer se je razbilo, plane k stražarju, ki je stražil pri Hendnu, ter zavpije ardit: "Sram vas bodi! Takoj ga izpustite! On je v moji službi; jaz sem..."

"Oj tiho!" vzklikne Majlza preplašen. "Hočeš li, da te ubijejo? Ne slusajte na njegove besede, ker on je nor."

"Jih tudi ne maram poslušati," odvrne stražar, "ali dober nauk mu bom dal."

Potem se obrne do nekega sluga in mu reče: "Namesti temu malemu norcu par palic, da se nauči, kako se mora obnašati!"

"Pol ducata mu res ne bo škodilo!" se oglasi Hugon, ki je ta hip prišel, da vidi, kako se izvršuje kazen.

Pograbili bi kralja in šibali bi ga, če bi Majlza ne dejal: "Pustite te dečka v miru, saj vidite, kako je mlad in alab! Šibajte raje mene mesto njega."

"To je res dobra misel; to moram priznati," reče Hugon s pleskanskim posemehom. "Pustite tega dečka, pa mesto njemu nabričite onemu potepuhu dvanajst evrstih udarcev s šibo."

Hendna so takoj vzeli iz klade, pa ga alekli do gola do pasa ter ga šibali po plečih.

Kralj je obrnil pogled v stran ter srčno zajokal.

"Oj, ti junaško, dobro srce," je mislil, "nikoli ne bom pozabil tvoje potrpežljivosti! Kdor reši svojega kralja, ran ali smrti, ta dovoli veliki čin. A to je neznanost proti temu, kar je sedaj on same storil: rešil je kralja sramote."

Hendn je prenesel evrstne udarce s vojaškimi junaštvom, niti znil ni besedice. Ta srčnost, in tudi to, ker je iz lastne volje prevzel udarce, namenjena dečku, nase v dvojni meti, mu je pridobila spoštovanje med gledalci, ki ga sedaj niso več nadlegovali, niti sramotili.

Po dovršenem šibanju so Hendn zopet vklenili v klado. Tedaj pa se mu približa kralj in mu reče tiho: "Kralj ti ne more podeliti plemstva, ker to je storil že oni, ki je nad vsemi kralji. Ali kralj lahko to plemstvo podeli pred ljudmi?"

XX.

Tomovi deliriji.

Medtem ko se je pravi kralj s postopki klatil po svetu ter bival v ječi, in so vsi ljudje mislili, da je ali norec ali goljuf, so bili doživljaji krivega kralja Tome Khentija povsem drugačni: Oddnedodne se mu je sijal njegovega dostojanstva bolj priljubil. Njegov strah je minil. Zelo mu je ugajalo, ko je šel trombe in klice: "Vstran, kralj prihaja!" Zelo rad je sedel v sijaju svojega kralješkega veličanstva v angleškem državnem zboru. Istotako ga

je razveselilo, ko je sprejemal poslanike iz tujih držav, ki so mu našli "bratski" pozdrav od njegovih svojih kraljev.

Oj, kako je bil tedaj srečen Toma Khenti iz berškega predmeta ja Oafid Khorta!

Rad se je tudi oblačil v drage cene obleke ter podvojil številu svojih slug in telesne straže. Ali kljub temu je ostal prijazen in ljubeznjiv z vsemi ter vedno odločen zaščitnik vseh tlačnih. Neumorno je deloval proti krivičnim zakonom.

Včasih pa ga je hudo zapeljal vest radi kraljeviča, ki je izginil in se ni več vrnil. Tedaj ga je lahko aram, ker čutil je, da je levec. Istotako se je spominjal je matere in svojih sester. Spomnil se je bal za njihovo usodo ter lel da bi bile pri njem. Kmalu se je pa plašil, da bi prišlo njegova v svojih slabih oblačilih, da bi ga v svoji ljubezni izdale, pa hnilo z vzvišenega mesta spust v bedo in blato. Nu pomalen i izginil tudi ta strah.

XXI.

Svečanostni izpred pred kraljem.

Navsezgodaj so grneli topovi znak, da se angleški narod pripravlja, da proslavi veliki dan.

Po starem običaju je moral svečanostni sprevod iziti iz Taura.

Topovi zagrmje, da se zemlja strese, krik ljudstva preglajne groz. Toma Khenti zaješe od njega iskrega konja. Za njim kraljev ujece, vojvoda Hertford in njegovih strahov stopa sijajno borožena telesna straža. Za njim je sledila nepregledna vrsta plemičev in dvorjanikov, župan londonski, mestni svetovalci v škrtastih plaščih, z zlatimi verigami krog vratu načelniki in člani londonskih zadrug z dragoceno zastavami.

Ko je dospel kralj v sredino mesta, pozdravljalo ga je ljudstvo priščno ter ga z glasnim krič blagoslovljalo. Kraljevo ličje blestelo radosti.

Kdajpakdaj je Toma vrgel na ljudi polno pest novokovanih, starih denarjev. Izpred pa se pomikal dalje in dalje skozi množico okinčane slavaloke, mimo stisk, ki so predstavljale dopolnje iz življenja mladega kralja.

In zopet je Toma dvignil roko, da vrže zopet polno pest novih med ljudi, ko opazi bled in preplašen obraz ter oči, ki so bile vnanj. Žena je stala v drugi vrsti gledalec njegova mati. Prestanjen je nehote dvignil svojo roko ter si zakril oči na način, kot bi bil vajen, če ga je kdo nenadno probudil. V tem hipu pa se rine žena skozi ljudi in telesno stražo, stopi do njega, mu obje koleno, ga poljubi in krične:

"Oj moje dete moje drago dete!" in dvigne proti njemu roko in obraz, v katerem sta se srečali radost in blaženost.

A vojak telesne straže je porinjal čvrsto roko nazaj med noge.

"Jaz te ne poznam, žena!" mrmrta Toma, a krvavelo mu arec, ko je videl, kako je vlečen stran. In ko se je obrnila le kratko proti njemu, spozna, da je globoko ranil arec.

Tedaj ga obide sramota, in njegov ponos je bil uničen. Njegov ukradeni kraljevski šif pade temna senca. Vse njegovo veličanstvo postane zanj napačno puhlo, brez vrednosti.

Izpred se je pomikal dalje, Toma ni ničesar več videl in čul. Samo mislil je še: "Dal bi da se rešim tega suženjstva!"

Vzklikalo je ljudstvo, ali v gromovite klice je prevpil njegove vesti, ki mu je odital, je zatajil svojo mater.

Vojvoda Hertford ga opomni naj kaže ljudstvu prijazno lice. Krvavečim sream poizkusa Tom smehljati se, a lice se mu ne vedri.

"Prokleto nora beršč!" vzklikne vojvoda. "Vso dobro v ljo je pokvarila Vašemu Velicstvu!"

A krasno opravljeni deček pogleda žalostno in ga zavrne samoliki glasom: "In vendar je ona moja mati!" "Bog se usmilil!" vzdihne vojvoda potih. "Kralj zopet ni!" (Konec prihodnjik.)

ODGOVORNOST! Urednik odgovarja na vprašanja, ki jih pošljejo v list. Vselej naj poslani listar navede in kupoje dovolj, da se bo ga. Mi bomo sveda odrekli, da se bo ga. Mi bomo sveda odrekli, da se bo ga. Mi bomo sveda odrekli, da se bo ga.

Ali včasih pride tudi preprosta. Ali včasih pride tudi preprosta. Ali včasih pride tudi preprosta. Ali včasih pride tudi preprosta. Ali včasih pride tudi preprosta.